

BIO DIVERSE

FRÅN CENTRUM FÖR BIOLOGISK MÅNGFALD • ÅRG 16 • NR 1 2011

Japansk harmoni	5
Världens viktigaste avtal	7
Ny strategisk plan	10
Biologiska mångfaldens värde	12
Internationell vetenskapspanel	17

TEMA:EFTER NAGOYA

Nummer 1 2011. Biodiverse är en tidskrift från CBM, Centrum för biologisk mångfald. Den utkommer med fyra nummer per år och tar upp aktuella ämnen och händelser inom svensk naturvård, kulturmiljövård och internationell naturvårdsutveckling.

ISSN

1401-5064

Ansvarig utgivare

Tuija Hilding-Rydevik, CBM

Tel 018 - 67 27 68

Redaktion och produktion

Oloph Demker, CBM

Box 7007

750 07 Uppsala

Tel 018-67 13 93

Fax 018-67 34 80

E-post biodiverse@slu.se

Kostnadsfri prenumeration

Kontakta redaktionen

Upplaga

5 300 ex

Tryck

Davidsons tryckeri, Växjö

Medverkande i detta nummer

Oloph Demker

Mikael Karlsson

Torbjörn Ebenhard

Mats Hellmark

Johan Bodegård

Maria Schultz

Pernilla Malmer

Lars Berg

Åsa Norrman

Louise Hård af Segerstad

Jan Terstad

Johan Samuelsson

Håkan Tunón

Per Wramner

Anki Weibull

Respektive författare står för innehållet i artiklarna.

Centrum för biologisk mångfald

Riksdagen beslöt 1994 att bilda ett centrum för att samordna och stimulera forskning om biologisk mångfald. Detta som ett led i att uppfylla åtagandena i den internationella konventionen om biologisk mångfald.

Centrum för biologisk mångfald startade hösten 1995. Verksamheten består av initiering och samordning av forskning och högre utbildning samt seminarier och information om biologisk mångfald. CBM finns gemensamt vid Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU).

Omslagsbild

Eftertänksamhet i Nagoya. Mycket stod på spel vid COP10-förhandlingarna. I centrum stod frågan om rättvis fördelning av den biologiska mångfaldens nytta, där inte minst u-länderna hade anledning att vara skeptiska.

Foto: Japanska regeringen/ENB/IISD/SCBD.

Rapport från andra sidan jorden

För snart ett halvår sedan träffades representanterna för Mångfaldskonventionens 193 parter i Nagoya, Japan för att jobba vidare med nya överenskommelser under konventionens paraply. Vi kallar mötet för *partsmötet*, COP10 eller rätt och slätt *Nagoya*. Det var en rejäl tillställning där 17 000 deltagare under 11 dagar förhandlade, manglade texter och bjöd på diverse sidoarrangemang.

Ett partsmöte under Mångfaldskonventionen är egentligen det yttersta och högsta samrådet för global förvaltning av biologisk mångfald. Där formuleras principerna för hanteringen av hela vårt globala gemensamma naturkapital. Det finns mycket att vinna – och mycket att förlora. Motsättningarna kan vara hårda och utgörs i grund och botten av den klassiska utvecklingskonflikten mellan Nord och Syd där utvecklingsländerna kräver kompensation för århundraden av exploatering, som idag har tagit nya former men som pågår lika fullt. Egentligen bevisar dessa motsättningar i sig hur fantastiskt värdefull biologisk mångfald är. Det handlar om alldeles för stora värden för att någon ska låta dem rinna ur händerna.

Med hjälp av några av förhandlingarna som var på plats vill vi med det här numret ge en bild av de viktigaste dragen i överenskommelserna från partsmötet. Och bilden är ljus. COP10 beskrivs allmänt som en framgång för biologisk mångfald. Vi har fått på plats realistiska efterföljare till de misslyckade 2010-målen, avtal som är på väg att lösa historiska intressekonflikter samt mekanismer som synliggör värdet av fungerande ekosystem i ekonomiska termer. Nu börjar det viktiga arbetet med att förverkliga de nya målen.

FN har utnämnt 2011 till Internationella skogsåret. Över hela världen pågår firandet av skogen och alla dess värden. CBM uppmärksammar skogen med Mångfaldskonferensen om bioenergi 4–5 oktober i Örebro. Håll utkik efter inbjudan framåt maj.

Till dess – trevlig läsning!

OLOPH DEMKER, REDAKTÖR

Foto: J.-O. Heildin

Det hände verkligen

Behovet av en lösning i Nagoya var skriande, men förväntningarna lågt ställda med tidigare fiaskon i bagaget. Mikael Karlsson resencerar COP10 och blickar framåt.

Foto: Oleph Demker

Mikael Karlsson kommenterade Nagoyamötet på Naturskyddsföreningens höstkonferens i Stockholm 2010.

Inför Nagoyamötet pratade jag med såväl EU:s miljökommissionär som flera forskare och förhandlare och de flesta var skeptiska. Men det som få trodde hände verkligen – världen enades inom FN:s ram om att öka ambitionerna i arbetet för att värna den biologiska mångfalden. Två punkter är viktiga att lyfta fram: dels förhandlingsresultatet, dels vad det säger om mångfaldsfrågan.

EFTERLÄNGTADE NYA MÅL

En av framgångsnycklarna var överenskommelsen om ett ABS-protokoll, om tillträde till genetiska resurser och rättvis fördelning av vinsterna från dessa. Inför Nagoya hade industriländerna betonat tillträde och utvecklingsländerna vinstdelning, men klyftan kunde överbryggas och protokollet träder nu i kraft när det ratificerats av 50 länder. Avtalet är viktigt för att bromsa den okontrollerade jakten på värdefulla gener men också för att det utgör smörjmedel för andra frågor.

När ABS-frågan väl var hanterad i Nagoya enades staterna även om mål för biologisk mångfald som ökar ambitionerna efter misslyckandet att stoppa fortsatta förluster av biologisk mångfald efter 2010.

Överenskommelsen slår fast att 17 procent av land- och vattenområdena, samt 10 procent av kusterna och de marina områdena ska skyddas till år 2020. Avskogningen ska stoppas eller minst halveras och överfisket ska upphöra. Skadliga subventioner ska avvecklas eller reformeras, ekosystem ska restaureras och värdet av den biologiska mångfalden ska synliggöras i ekonomin.

Det är ambitiösa målsättningar som räcker en god bit på vägen för att vända de negativa trenderna.

Foto: Japanska regeringen/ENB/IISD/SCBD

Glada miner i Japan vid partsmötets avslutande.

För exempelvis den svenska skogen har miljörörelsen och ett mycket stort forskarupprop krävt 20 procent arealskydd, endast något mer än Nagoya men omkring tio gånger så mycket som är formellt skyddat idag.

BRÅDSKANDE REFORMER

I nästa steg måste länderna snabbt enas om resurser för att uppnå dessa mål i ett globalt perspektiv. Senast på nästa partsmöte 2012 bör den frågan vara löst.

För EU och Sverige, som redan har finansiella muskler, gäller det att direkt implementera uppgörelsen på hemmaplan. Om målen ska nås behöver flera politikområden stöpas om i grunden. På EU-nivå måste de reformer av jordbrukspolitik och fiskeripolitik som nu pågår leda till att miljö och hållbarhet sätts i första rummet. Sker det inte vid denna reformrunda så blir det nästa gång för sent i relation till målen.

På nationell nivå behöver naturvårdspolitik förstärkas och skogspolitik stöpas om. Värdefulla skogar ska inte längre få avverkas och långt större arealer måste skyddas. 17-procentsmålet rör ekologiskt representativa områden och gäller därför respektive biotop i ett nationellt perspektiv. Därmed borde miljö-kvalitetsmålen, exempelvis *Levande skogar*, skärpas till Nagoyanivån och anslagen öka i samma grad.

Det återstår nu att se om miljöminister Andreas Carlgren, som engagerat drev på för en ambitiös överenskommelse i Nagoya, lyckas få med sig ministerkollegorna även på hemmaplan.

Jag tror att det är fullt möjligt. En anledning till förhandlingsresultatet var nämligen den växande insikten om mångfaldens betydelse för samhällsekonomin. Inte minst studierna från den så kallade TEEB-rapporten, *The Economics of Ecosystems and Biodiversity*, hjälper dem som planerar samhället med kalkylblad för att räkna med naturen.

Nu handlar förstås skyddet av biologisk mångfald inte främst om det som kan monetariseras. I botten ligger en etisk värdering att det är fel i sig att utrota arter. Men värderingsövningarna hjälper oss i arbetet.

Att inte så långt som möjligt synliggöra naturens prislappar i ekonomin är att i praktiken sätta dem till noll. Det om något skulle försvara genomförandet av FN-diplomatins framsteg i Nagoya.

MIKAEL KARLSSON,
NATURSKYDDSFÖRENINGENS ORDFÖRANDE

Det här förväntar vi oss nu!

Den strategiska plan för biologisk mångfald som antogs vid COP10 i Nagoya innebär ett omtag på hållbart nyttjande. Torbjörn Ebenhard ställer höga förväntningar på planens genomförande.

”Världens länder lägger idag mer pengar på subventioner till fisket än värdet av den sammanlagda fångsten”

Den nya strategiska planen i mångfaldskonventionen innehåller fem strategiska mål och totalt tjugo operativa mål, varav tre ska vara uppfyllda år 2015 och övriga år 2020. De nya målen kan ses som en sänkning av ambitionsnivån. Kvar finns inte målet att signifikant begränsa förlusten av biologisk mångfald överlag. Istället sägs att 17 % av landarean och 10 % av kust och hav ska vara skyddade i reservat, att alla kända hotade arter ska ha fått förbättrad bevarandestatus och att genetisk variation hos odlade växter och tamdjur ska upprätthållas. Man utelämnar därmed alla icke-rödlistade arter och biotoper utanför skyddade områden och den genetiska variationen hos vilda djur och växter.

Däremot anger målen att ekosystemtjänsterna ska skyddas och restaureras, att ekosystemens återhämtningsförmåga ska förbättras och att förlusten av naturliga biotoper ska halveras, och om möjligt stoppas helt. För att detta ska bli möjligt måste gener, arter och biotoper bevaras och restaureras i massiv skala, och alla näringar måste tillämpa ett strikt hållbart nyttjande. Det nya 2020-målet kommer alltså att kräva krafttag.

FÖRSTÄRKTA INSATSER

CBM förväntar sig att starka insatser görs på följande områden:

Bevara det som finns kvar av gammal skog. Sådana värdekärnor behövs för att skapa en grön infrastruktur i landskapet. Restaurera försvunna biotoper som våtmarker, både för att skapa större yta av hotade miljöer och för att ge landskapet konnektivitet. Naturvårdsverket har producerat över 200 åtgärdsprogram för olika hotade arter och biotoper. Det är nu dags att genomföra dessa.

Klargör vad hållbart nyttjande med avseende på biologisk mångfald egentligen betyder. Vad innebär det i konkreta termer för svenskt skogsbruk och fiske? I CBD:s definition är det ett nyttjande som inte leder till en negativ trend i biologisk mångfald. Vi har idag inga operativa mål för något sådant, och vi vet inte om vårt nyttjande i enskilda fall är hållbart eller ej.

Vi har en rudimentär bild av hur den genetiska mångfalden ser ut och vilka förändringar som sker på grund av mänsklig aktivitet. Vi måste bli bättre på att övervaka och skydda genetisk mångfald. Ett första steg vore ett nytt husdjursgenetiskt program, som en motsvarighet till det nationella programmet för odlad mångfald (POM).

VÄSSADE REDSKAP

De nya målen fokuserar på redskapen för att åstadkomma bevarande och hållbart nyttjande, exempelvis sektorsintegrering, ekonomisk värdering av ekosystemtjänster, partnerskap och lokalt deltagande, samt effektiv kunskapsförsörjning. Alla dessa redskap behöver slipas. Sektorsintegreringen – både i den meningen att sektorerna tar eget ansvar för bevarande och att sektorerna samarbetar med varandra – måste bli bättre. Inventera och värdera landets ekosystemtjänster och klargör vad det kostar att bevara, respektive *inte* bevara de tjänster som biologisk mångfald levererar.

Ta bort styrmedel som urholkar biologisk mångfald. Reformera subventionerna i EU:s jordbrukspolitik så att fokus läggs på hållbart nyttjande och produktion av ekosystemtjänster. Världens länder lägger idag mer pengar på subventioner till fisket än värdet av den sammanlagda fångsten. Det leder till utarmade fiskstammar och global orättvisa, vilket knappast är förenligt med de nya målen.

För att nå målen behöver Sverige mer kunskap, men framförallt använda existerande kunskap på ett effektivare sätt. Inom naturvården kan mycket vinnas om alla insatser utvärderas systematiskt som grund för evidensbaserad adaptiv naturvård. Forskningen inom biologisk mångfald måste också bli mycket mer tvärvetenskaplig och ställa frågor kring hur redskapen för bevarande och hållbart nyttjande ska användas så att vi år 2020 lyckas med det som inte höll år 2010.

TORBJÖRN EBENHARD, CBM

Sänkta ambitioner. Den genetiska mångfalden hos domesticerade djur ska upprätthållas enligt den nya strategiska planen. Däremot nämns inte genetisk variation hos vilda djur och växter.

Foto: Anna Malmstedt

Japansk harmoni

Foto: Japanska regeringen/ENB/IIED/SCBD

Mångfald var inte bara ämnet i Nagoya, utan också huvudintrycket. Globalisering blir något väldigt konkret när man minglar med 17 000 delegater från hela världen. Mats Hellmark skildrar sin upplevelse av ett toppmöte i fjärran östern.

”Life in harmony”. Den japanska artisten Misa inviger det tionde parts-mötet för Mångfaldskonventionen i Nagoya.

”Life in harmony – into the future” var mottot för COP10, FN-toppmötet om biologisk mångfald i Nagoya. Med många konflikter på agendan och ett aktuellt misslyckande för klimatmotsvarigheten COP15 i Köpenhamn i bagaget kunde det kännas svårt nog bara att få 17 000 delegater att samsas hjälpligt under ett par veckor.

EFFEKTIVITETSPROFFS

Men japaner kan det där med att hantera folkmassor på små ytor med minimal friktion. Första beviset kom redan när jag steg av snabbtåget Shinkansen och gled med folkströmmen mot tunnelbanan. Vid spärrarna mötte leende funktionärer med charmig läspande engelska, informationsblad, kartor och koll på riktningar mot hotell och det stora konferenscentret.

Väl där flöt säkerhetskontrollerna utan köer, trots upp till 10 000 besökare per dag. Människomängden lotsades artigt men bestämt mellan plenisalar, special-evenemang och restauranger. Blev programpunkterna för tajta väntade räddande änglar med sushibitar och tilltugg i korridorerna. Vartefter kampen om hakparenteser och betydelsefulla förkortningar hårdnade under konferensens förhandlingar kändes organisationsflytet allt viktigare.

FÖRDELNINGSPÅSTÄMMAN I FOKUS

Även om mycket manglande skedde i mindre grupperingar så darrade allvarsatmosfären tydligast i de två stora förhandlingssalarna. Av de tre ödesfrågorna – bevarande av biologisk mångfald, hållbart nyttjande av biologiska resurser och rättvis fördelning av nyttan med genetiska resurser – var den sista svårast att lösa och en nyckel till de andra.

Precis som i Köpenhamn grävdes skyttegravar kring kompensationsfrågor med i- och u-länder på skilda sidor. Hellre vägra ABS-avtal (access and benefit-sharing) än legalisera ”biopiracy” (när företag lägger beslag och tar patent på genetiskt material och traditionell kunskap) var en tydlig ståndpunkt för länderna inom den så kallade G77-gruppen.

Lokal- och ursprungsbefolkningar är också centrala inom ABS eftersom mycket av den biologiska mångfalden finns och bevaras inom deras områden. De kunde inte föra sin talan direkt, eftersom parterna inom konventionen är stater. Men rösterna hördes i de mindre rummen och i mängden av sidoarrangemang, där det kostymklätt konforma blandades med traditionella dräkter och aktivistperspektiv. Kanada stod tydligast i skottgluggen med sin vägran att ta med FN:s deklaration om ursprungsbefolkningars rättigheter i ABS-protokollet. »»

” Hellre vägra ABS-avtal än legalisera ”biopiracy” var en tydlig ståndpunkt för länderna inom den så kallade G77-gruppen ”

Foto: Mats Hellmark

I Japans Satoyama-miljöer skapas biologisk mångfald istället för att förloras. Nu satsar man på att bevara miljöerna och det traditionella brukandet. På bilden *Senmaida* (tusen risfält).

Här presenterades också en strid ström av vetenskapliga resultat och tematiska studier som gav konkretion och detaljer åt den ofta abstrakta diskussionen i plenum och officiella dokument.

Det svenska artprojektet lyftes en kväll då Uppsala läns landshövding Peter Egardt intog stora scenen för att tala om världsarvsnomineringen i Linnés anda. Sedan miljöminister Carlgren anlät som ett av de första högdjuren bidrog Sverige positivt till att knyta ihop avtalet, trots begränsningarna det innebär att förhandla ihop med resten av EU.

KRAFTSAMLING FÖR TRADITIONER

Världnationen Japan stod inte bara för resurser och god organisation. Man lanserade också det egna internationella naturvårdssamarbetet *Satoyama-initiativet*. Satoyama är miljöer där människan genom tiderna har skapat mångfald i stället för bryta ned: hållbart brukade odlings- och skogslandskap som nu ofta hotas av urbanisering, exploatering och igenväxning. Målet med samarbetet (där ett 50-tal länder och organisationer deltar) är att vända trenden i de traditionella japanska satoyama-landskapen och i liknande miljöer världen över.

Under min Japanresa passade jag på att besöka en av de inhemska fallstudierna: Noto-halvön på andra sidan av huvudön Honshu. Kontrasten mot storstaden Nagoya är slående. Den vackra kustmiljön avfolkas snabbt och ungdomarna flyttar till den expansiva ostkusten. Kvar blir mest äldre människor, och de får allt svårare att sköta risodlingar och kulturskogar.

Igenväxningen betyder tappad mångfald och färre lokala livsmedel. Vid *Senmaida* (tusen risfält), har man löst problemet genom att frivilliga från stan jobbar eller bidrar ekonomiskt. Risfälten är tillsammans faktiskt över tusen – små, små gröna plättar som slutar dramatiskt mot Japanska sjön. De fungerar som våtmarker stora delar av året och ger livsutrymme åt ett par tusen arter.

Många äldre orkar också mer än man tror: fiskaren Takashi Sakurai och hans fru är båda en bra bit över 70 år men håller igång ett hållbart fiske med fasta nät. För mig var det en tuff match bara att kliva upp halv fyra för att följa med ut, då behövde jag ändå inte lyfta några tunga nät.

Makarna trivs med sitt fria och omväxlande jobb, men förr eller senare tar orken slut och det finns inga unga som tar vid. I stället ökar det storskaliga industrifisket.

Men jag såg också positiva exempel, bland annat entreprenörer och forskare som utbildats vid Kanazawa-universitetets regionala centrum med satoyama-inriktning i Suzu längst upp på halvön. Satoyama-studierna som presenterades i Nagoya underströk resiliensen i mosaiken av olika människoskötta ekosystem och de traditionella metoderna. ▶

MATS HELLMARK, REDAKTÖR SVERIGES NATUR

LÄS EN LÄNGRE ARTIKEL OM SATOYAMA I
SVERIGES NATUR NR 5 2010
WWW.SVERIGESNATUR.ORG

Foto: Mats Hellmark

Vid dryga 70 år fortsätter makarna Takashi med sitt traditionella hållbara fiske. Men få av deras yngre kollegor väljer samma väg.

Nagoyaprotokollet

viktig framgång för internationellt samförstånd

Det är tillgången till biologiska resurser som kommer att avgöra framtidens försörjning. Under COP10 i Nagoya enades man om hur uttag och fördelning av genetiska resurser ska gå till. Johan Bodegård kallar avtalet världens viktigaste.

I Nagoya antogs ett avtal om internationella regler för tillträde till genetiska resurser och rättvis fördelning av den nytta som uppkommer då sådana resurser används. Från och med nu kommer det att krävas tillstånd för att samla djur och växter för att utveckla kommersiella produkter baserade på biologiska resurser och genetisk information. Vad i hela friden betyder då det undrar väl de flesta av oss?

LUKRATIVA PRODUKTER

Under de senaste 25 åren har det vuxit fram en allt starkare insikt att biologiska resurser kommer att bli en snabbt växande källa till välbstånd. Den moderna biotekniken har gjort det möjligt att vetenskapligt och tekniskt definiera vad djur och växter kan ge oss i form av nya produkter för alla typer av ekonomisk verksamhet inom industri och areella näringar. Det har därför blivit möjligt att inte bara ta fram nya produkter utan också patentera dem för att ge dem ett immaterialrättsligt skydd.

Som vanlig dödlig kan man se exempel på dessa nya produkter när vi köper medicin (en stor del bygger på kemiska substanser från växt- och djurriket), *functional food* (till exempel mjölkprodukter med nyttiga bakterier) eller stoppar vår mat i plastpåsar gjorda av majsstärkelse (baserade på majs med genetiskt modifierad stärkelse). Till de mer spektakulära framtida produkterna hör solceller som härmar fotosyntesen, kor som producerar mjölk med läkemedel i eller energiproducerande växter och bakterier som kan ersätta fossila bränslen.

VÅR TIDS KOLONIALISM

Hela frågan är starkt politiskt laddad eftersom de flesta u-länder ser framväxten av modern bioteknik i kombination med utökade möjligheter att patentera gener och kemiska substanser som en modern variant av kolonialism. Västerlandets välbstånd byggdes ju till mycket stor del genom att dra nytta av växter och djur hämtade i tredje världen. Så nu krävs tillstånd och ekonomisk ersättning för allt sådan exploatering.

I Nagoya stod slutstriden efter mer än tio års svåra förhandlingar. De politiska motsättningarna överbrygades under de sista dagarna av mötet genom ett kompromissförslag från värdlandet. Japans miljöminister kallade in de regionala förhandlingsgrupperna en och en i enrum för samtal bakom lyckta dörrar. Därefter samlade han dem alla i ett rum runt ett stort ovalt bord. Med mild men bestämd stämma kallade han alla runt bordet att svara på om de kunde acceptera hans kompromisstext. Det politiska trycket var stort, inte bara på grund av kolonialhistoriens oförrätter. Misslyckandet i klimatförhandlingarna i Köpenhamn året innan färgade också politikernas tänkande. Priset för ytterligare ett misslyckande i strävan att lösa de stora miljöfrågorna skulle bli allt för stort. En efter en sa alla ja.

Avtalet kan komma att bli ett av de viktigaste i världen eftersom alla nu ser till biologiska resurser för att lösa de stora försörjningsfrågorna. Om 30–40 år kommer det att finnas 9 miljarder människor som behöver mat, ren energi och miljöanpassade industriråvaror. Det är inte frågan *om*, utan *hur* det ska lösas.

JOHAN BODEGÅRD, ARTDATABANKEN
SVERIGES ABS-FÖRHANDLARE UNDER COP10

Medicin är kanske det mest konkreta exemplet på den biologiska mångfaldens värde. En miljardindustri som i många fall bygger på substanser från andra staters biologiska mångfald.

Foto: Pär-Olof Wassén

Fördelningspolitik på hög nivå

90 % av världens biologiska mångfald finns i u-länderna, men mycket av de ekonomiska vinsterna hamnar i i-världen. I Nagoya tog man chansen att rätta till den skeva fördelningen. Åtminstone delvis.

Inför COP 10 i Nagoya låg många viktiga frågor på bordet, men tre av dessa kom att lyftas och länkas samman till att bli näst intill avgörande för konventionens framtid. Det handlade om Nagoyaprotokollet om tillgång och fördelning av nytta och vinster från biologisk mångfald (så kallade ABS-frågor), den nya uppdaterade strategiska planen, samt förhandlingarna om ekonomiska resurser för att effektivt genomföra konventionen. Det var in i det sista osäkert om man verkligen skulle kunna komma överens om alla tre delarna.

Varför var det då så avgörande – i synnerhet ur u-ländernas synvinkel – att inte bara strategiska planen, utan samtliga tre komponenter kom i hamn under COP10? I den här artikeln ger vi några förklaringar kring detta i olika Syd-perspektiv. Det finns förstås många aspekter på frågan, även bland utvecklingsländer och mellan olika grupper. Den här artikeln bygger främst på analyser av *Third World Network*, ett nätverk som arbetar med hållbar utveckling i Nord-Sydperspektiv, och som följer och analyserar bland annat CBD-förhandlingarna nära, samt *International Indigenous Forum on Biodiversity*, det nätverk där urfolken själva diskuterar och för fram sina synpunkter under partsmöten.

”En grupp som är särskilt uppmärksam i CBD är ur- och lokalbefolkningar i olika delar av världen, eftersom deras traditionella kunskaper om hur man använder och förvaltar biologisk mångfald är så viktiga för dess bevarande”

RÅMATERIALET FINNS I U-LÄNDERNA

Global rättvis utveckling och rättvis fördelning av resurser har från starten 1992 varit avgörande byggstenar i Riokonventionerna: Konventionen om biologisk mångfald (CBD), Klimatkonventionen och Ökonventionen. Detta har gett dem en särställning på den globala arenan. Men trots sina 20 år på nacken har inte rättvis fördelning av vinster från nyttjande av den biologiska mångfalden, som är ett av CBD:s tre mål, på allvar genomförts ännu. Frågan har varit strategiskt avgörande för u-länderna, som förvaltar cirka 90 % av världens biologiska mångfald – råmaterialet för forskning och uppfinning – samtidigt som de företag som tar ut vinsterna till största delen finns i den industrialiserade världen.

Därför var det för utvecklingsländerna ett viktigt steg att man i Nagoya efter många års segdragna förhandlingar slutligen antog det internationella avtalet om tillträde till genetiska resurser (Nagoyaprotokollet, se s. 7). Samtidigt är vissa u-länder fortfarande mycket besvikna på innehållet i Nagoyaprotokollet och menar att det snarare är ett redskap som kommer att innebära att ”business as usual” kan fortgå.

Ur- och lokalbefolkningarnas representanter understryker att de sedan urminnes tider har andliga värden, etiska normer, lagar och rättigheter som reglerar användningen av deras land, resurser och traditionella kunskap, och dessa måste respekteras. Konventionens parter är sedan tidigare ålagda att upprätthålla urbefolkningarnas mänskliga rättigheter och skydda deras traditionella kunskap. Man är besviken över att FN:s deklaration om urbefolkningars rättigheter enbart är ”noterade” i ABS-protokollet och den strategiska planen. Detta innebär att erkännande av urbefolkningarnas rättigheter till biologisk mångfald fortfarande inte är fullt ut accepterade av vissa länder. Det är ett av skälen till att man betonar att mycket mer återstår att göra för att nå rättvis fördelning av vinster av genetiska resurser.

RÄTTVISA EKONOMISKA FLÖDEN

Sedan CBD trädde i kraft 1993 har det aldrig satsats tillräckligt på genomförandet av konventionen, menar många u-länder. Framförallt har de finansiella resurserna varit mycket begränsade. U-länderna har haft höga förväntningar på sig att bidra till bevarande av biologisk mångfald, eftersom de förvaltar så mycket av den. De som arbetar med biologisk mångfald i dessa länder har dock haft svårt att få gehör i de nationella budgetprocesserna, då kompetensen på området är liten och basbehoven för landets fattiga ännu inte är täckta. U-länderna argumenterade därför starkt för att COP10 skulle anta mål för ekonomiska flöden. Dessutom ville man se tydligare styrning av den Globala miljöfonden (GEF). En av orsakerna till missnöjet med GEF bland

Foto: Pernilla Malmer

utvecklingsländerna är att man menar att GEF inte fördelar resurserna effektivt och arbetar alltför långsamt. I-länder som EU anser dock att man gjort förbättringar för att åtgärda detta som mer länderdrivna stöd.

I-länder har varit emot att sätta mätbara mål för finansiella resurser och hänvisar till den så kallade Parisagendan, som fastlagt grundprinciperna för internationellt bistånd, samt till de nationella budgetprocesserna. Man vill inte öronmärka medel för vissa ändamål. I-länderna har velat utveckla *innovativa finansiella mekanismer*, ett samlingsbegrepp för en mängd styrmedel som att styra om skadliga subventioner till finansiering för biologisk mångfald, mikrokrediter samt mekanismer för att skapa kontakt mellan företag och projekt i utvecklingsländer. För u-länder är det viktigt att dessa innovativa finansiella mekanismer betraktas som resurser som ska ses som tillägg till i-ländernas övriga ansvar för finansiering. Då en del av dem är marknadsbaserade vill man först etablera statlig reglering och åtgärder för att säkra fattiga människors tillgång till naturresurser, och det måste finnas utvecklade skyddsåtgärder som gör att CBDs tre mål möts och att inte fattiga människor drabbas av oprövade metoder.

Bolivia föreslog att man skulle införa garantier för att innovativa finansiella mekanismer inte leder till ekonomisk spekulation eller till att naturen blir en handelsvara. De menar inte att man inte ska få sälja potatis, men att det måste föras ett resonemang

kring vilka av naturens varor och tjänster som bör finnas på en marknad och vilka som på grund av sin karaktär inte bör göra det, samt att fördelningsfrågor, rättigheter, och analys av vilka grupper som får del av vinster från naturens varor och tjänster, förs in på agendan.

Vidare underströk man att effektivt deltagande av ur- och lokalbefolkningar måste beaktas, och att detta heller inte får leda till någon ytterligare börda för utvecklingsländerna. Flera u-länder påpekade också att finansieringen fortsatt har slagsida åt konventionens första mål, det vill säga mer fokus på *bevarande* än av *hållbart nyttjande* och *rättvis fördelning* av vinsterna.

URBEFOLKNINGARNA RESER SIG

U-länderna har själva tagit initiativ till att utöka samarbete sinsemellan genom en flerårig handlingsplan kring utvecklingsfrågor och biologisk mångfald. Detta är ett viktigt bidrag till konventionens strategiska plan för 2011–2020.

En grupp som är särskilt uppmärksam i CBD är ur- och lokalbefolkningar i olika delar av världen, eftersom deras traditionella kunskaper om hur man använder och förvaltar biologisk mångfald är så viktiga för dess bevarande. De har i CBD gått samman i *International Indigenous Forum on Biodiversity* (IIFB), och de är aktivt engagerade i nästan alla punkter på dagordningen och lägger egna konkreta förslag kring texter och innehåll.

Ahins invånare på Filippinerna brukar sitt landskap enligt tusenåriga traditioner. Deras traditionella kunskaper om hur man använder och förvaltar biologisk mångfald är avgörande för dess långsiktiga bevarande.

»»

Foto: Pernilla Malmer

En av de frågor där IIFB var starkt engagerad under COP10 var utvecklingen av konventionens nya strategiska plan (läs mer här intill). En stor framgång för dem var beslutet om ett särskilt mål för traditionell kunskap och hållbart nyttjande. Från vissa länder påpekades till och med att det vore rättvist och logiskt att låta ursprungsbefolkningar besluta själva om detta mål. Det sågs också som en framgång att länderna har förbundit sig att möjliggöra fullt och effektivt deltagande från kvinnor, ur- och lokalbefolkningar samt det civila samhällets organisationer i genomförandet av målen i konventionen och den strategiska planen.

Ytterligare COP10-beslut som mottogs positivt av ur- och lokalbefolkningarnas representanter var den *etiska uppförandekoden* för att säkerställa respekt och hänsyn till ur- och lokalbefolkningars kulturella och intellektuella arv. Man ser också att ur- och lokalbefolkningars traditionella metoder blir alltmer erkända som viktiga kunskapskällor för hållbart nyttjande och bevarande av biologisk mångfald. Tyvärr har parterna inte erkänt den centrala kopplingen mellan att ha tryggade rättigheter till sitt eget land och att kunna fortsätta att förvalta biologisk mångfald.

Från ur- och lokalbefolkningars synpunkt gjordes också framsteg beträffande möjligheter till delaktighet, rättvisa och fördelning av nytta vid förvaltningen av skyddade områden. Men man är fortfarande oroad över fixeringen vid utbyggnad av skyddade områden, medan man inte ser vikten av deltagande och rättigheter för människorna som bor i de områden man önskar skydda.

Frågan om "global equity" är och förblir med största sannolikhet en avgörande knäckfråga även framöver för hur Konventionen om biologisk mångfald ska lyckas ro i land de ambitiösa målen i sin nya strategiska plan.

MARIA SCHULTZ & PERNILLA MALMER
SWEDBIO

Samråd och effektivt deltagande av ur- och lokalbefolkningar i förvaltningen av biologisk mångfald är en viktig del i genomförandet av den nya strategiska planen. I en by i Malis halvöken har Dongon-folket samlats till samråd om hur man bäst förvaltar sina gemensamma resurser.

Ny strategisk p

2010-målen har löpt ut och de har inte uppnåtts. Det stod klart att efterföljaren måste bli konkret och realistisk. CBD-förhandlaren Lars Berg betecknar den nya strategiska planen som epokgörande.

Bland de 47 stora och mindre beslut som togs vid mötet i Nagoya finns det två som har fått extra mycket uppmärksamhet. Vid sidan av Nagoyaprotokollet (som du kan läsa mer om på s. 7) framstår beslutet om en förnyad strategisk plan för biologisk mångfald som en epokgörande framgång för internationell miljöpolitik. Den politiska och mediala positiva uppmärksamheten runt Nagoya spädades troligen på av den allmänna pessimism och ifrågasättandet av multilaterala lösningar som präglade året efter klimatmötet i Köpenhamn. Nu, när lättnadskänslorna efter urladdningen i Nagoya har lagt sig och den viktiga diskussionen om hur resultatet ska omsättas drar igång, är det hög tid att ytterligare understryka att CBD:s strategiska plan verkligen ger anledning att se mer ljus på framtiden.

Planen anger världssamfundets ambitioner, och ska ses som ett flexibelt ramverk för nationella och regionala mål. Den är alltså inte ett avtal i den meningen att alla CBD:s parter är förbundna att nå dess mål. Det har diskuterats i förhandlingen under 2010 om för- och nackdelar med denna flexibilitet. I Nagoya var det uppenbart att bindande åtaganden med planens höga ambitionsnivå aldrig skulle ha accepterats. Samtidigt hade det varit svårt att rent sakligt försvara en lägre ambitionsnivå. Den flexibla ansatsen passar ovanligt bra i CBD, en konvention som måste genomföras i skiftande lokala sammanhang.

Foto: Japanska regeringen/ENB/ISD/SCBD

Lars Berg förhandlade den strategiska planen för Sverige i Nagoya under COP10.

Plan för biologisk mångfald

Ekonomisk ansats

Planens långsiktiga vision om att säkra och fördela nödvändiga ekosystemtjänster, liksom dess 2020-mål om att säkerställa resilienta ekosystem genom åtgärder som hejdar förlusten av biologisk mångfald, anger tydligare än förut den biologiska mångfaldens betydelse för hållbar utveckling. De 20 så kallade *Aichi-målen* är tänkta att ge mer konkreta hållpunkter för arbetet. Även om de i många fall präglas av juridiska spetsfundigheter eller kompromissformuleringar, innehåller de ändå tillräckligt tydliga budskap för att sätta press på världens länder, internationella organisationer och privata aktörer att börja ta hushållningen med levande naturresurser på det allvar som situationen kräver.

Planen är inriktad både på åtgärder för biologisk mångfald, och på att se till att nyttan med åtgärderna kommer dem som berörs till del. De ekonomiska konsekvenserna av ekosystemförstörelse fick stor uppmärksamhet, och arbetet för att införliva värdet av biologisk mångfald i olika ekonomiska räkenskaper lyftes fram som en nyckel för framgång. Med detta upplägg kan planen uppfattas som relevant, och motivera ökade ansträngningar på olika nivåer, även utanför traditionella naturvårdskretsar. Förhoppningen är att denna globala plan faktiskt ska medföra reella resultat i de lokala sammanhang där ödet för biologisk mångfald i slutändan avgörs.

Trots den stora uppslutningen kommer CBD:s mål knappast att gå i uppfyllelse av sig självt. Planen är ganska utförlig i fråga om vilka stödjande åtgärder som behövs. Den största utmaningen i det internationella arbetet framöver kommer att bli att enas om vem som ska stå för de ökade kostnaderna. Det blir också komplicerat att organisera omhändertagandet av Nagoyabesluten i olika internationella organ och stödja fungerande lokala, nationella och regionala förvaltningsorganisationer. Det är viktigt att fortsätta konkretisera hur investeringar i biologisk mångfald kan gynna ekonomisk och social utveckling.

In i svenska miljömål

För Sveriges del handlar det nu om att införliva resultatet i den nationella politiken. Miljöminister Andreas Carlgren bekräftade i samband med Nagoya att den strategiska planen innebär en ambitionshöjning för biologisk mångfald. De övergripande målen från Nagoya återspeglar huvuddragen i de redan fastlagda

svenska målsättningarna, men de behöver konkretiseras, utvecklas och kommuniceras, och här blir Nagoya en stor hjälp.

De svenska miljö kvalitetsmålen utgör ramverket för den svenska strategin för biologisk mångfald. Regeringen har i miljömålspropositionen 2010 hållit öppet för att internationella mål och åtaganden införlivas i miljö målssystemet. En parlamentariskt sammansatt miljö målsberedning har tillsatts med uppgift att utveckla strategier och etappmål. Naturvårdsverket har i uppdrag att se över miljö målens preciseringar, som kommer att spela en mer framträdande roll i det fortsatta miljö målsarbetet.

Samtidigt intensifieras nu samarbetet inom EU, i och med att miljöministrarna senare i år väntas enas om en EU-gemensam strategi för biologisk mångfald. Denna strategi förväntas inriktas på att förlusten av biologisk mångfald och ekosystemtjänster ska upphöra senast 2020, samtidigt som EU:s bidrag till att förhindra global förlust av biologisk mångfald påskyndas, samt att naturkapitalet skyddas, värderas och återställs till 2050. Behovet av samverkan med närliggande länder och de krav gemensam lagstiftning ställer påverkar givetvis hur Sverige genomför Nagoyabesluten.

Den strategiska planen identifierar problem och möjligheter som är viktiga i ett globalt perspektiv, och den hjälper oss att lyfta fram strategiskt viktiga åtgärder och delmål på vägen mot ett liv i harmoni med naturen.

LARS BERG, MILJÖDEPARTEMENTET

” Vid sidan av Nagoyaprotokollet framstår beslutet om en förnyad strategisk plan för biologisk mångfald som en epokgörande framgång för internationell miljöpolitik ”

Strategiska planen i korthet

Planen ska huvudsakligen implementeras nationellt av respektive stat, vilket förutsätter att nationella ledare till fullo förstår värdet av biologisk mångfald. Det krävs partnerskap på alla nivåer mellan myndigheter, näringsliv och samhälle för att genomföra planen.

År 2020 ska ekosystemen fungera stabilt, stödja planetens liv, bidra till välfärd och motverka fattigdom.

År 2050 ska biologisk mångfald vara återställd och värderad, och kunna ge välstånd till mänskligheten.

- ✓ Mål A: Angripa de underliggande orsakerna till förlust av biologisk mångfald
- ✓ Mål B: Lätta på trycket på biologisk mångfald och främja hållbart nyttjande
- ✓ Mål C: Förbättra status för biologisk mångfald genom att skydda ekosystem, arter och genetisk variation
- ✓ Mål D: Öka den gemensamma nyttan med biologisk mångfald
- ✓ Mål E: Stödja genomförandet genom delaktighet, kunskap och utbildning

Läs mer på <http://www.cbd.int/sp/>

Nu räknas naturkapitalet

När pengar ligger på bordet börjar hjulen snurra. TEEB-rapportens principer har redan slagit igenom i planering och handling.

I Nagoya presenterades resultatet av TEEB-studien (*The Economics of Ecosystems and Biodiversity*) som syftar till att uppskatta kostnaderna för förlusten av biologisk mångfald i ett globalt perspektiv och jämföra dessa med vad det skulle kosta att bevara och nyttja biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Kort sagt: vad är kostnaden totalt för samhället att skjuta på alla åtgärder och låta utdöende och ekosystemdegradering fortsätta?

För att människan, samhällen, företag och enskilda ska förstå och handla på ett hållbart, effektivt och optimalt sätt inom de ramar för ekonomi och samhälle som människan etablerat är det nödvändigt att tillämpa ekonomiska värderingsmodeller och resonemang även på "livet". Som läget är nu konsumerar mänskligheten, över 30 % mer än jorden har förmåga att leverera (Global Footprint Network 2009). Ohållbart!

NATURENS VÄRDEN BLIR SYNLIGA

Efter fyra mycket intensiva år presenterade den vetenskapligt sammansatta TEEB-gruppen under ledning av Pavan Sukhdev slutresultaten vid flera olika seminarier i Nagoya. Hänvisningar till studien och tillämpning av resultaten ingår nu i strategiska planen för CBD. Länderna har bland annat åtagit sig att till år 2020 ha verkat för att värdet av naturkapitalet ska vara infört i nationalräkenskaperna. Det betyder att bruttonationalprodukten får en annan utformning

och att statsbudgeten tar hänsyn till värdet av och påverkan på naturkapitalet.

Efter beslutet i Nagoya blir det nu allt tydligare att de länder som finner störst intresse och förmåga att omsätta resultaten i handling är stora länder som Brasilien och Indien, men även Sydkorea, Senegal och Sydafrika

För att förstå skälet till att dessa länder tidigt tagit till sig resultatet och ser nyttan är det nödvändigt att först titta på vad det är som värderas och varför. Det är inte det ekonomiska värdet av den enskilda blomman, inte heller värdet av en vacker utsikt eller vattenkvalitet i sig som är i centrum. Det handlar istället om värdering av de livsuppehållande funktioner som en fungerade väv av växter, djur, organiskt material, naturtyper och landskap, hav och vatten, ständigt levererar till dagens samhällen och länder: ekosystemtjänsterna.

DYRA ERSÄTTNINGSLÖSNINGAR

På norra halvklotet har vi kommit långt i vår isolering från naturen genom att vi ersatt många av naturens funktioner med repliker. Ett exempel är hårdgjorda ytor som översvämningsskydd längs floder i Central-europa istället för våtmarker som tidigare modererade flödet. Odlingsbar mark eller ytor för bosättningar har därmed skapats, men vid förändrat klimat eller bara vid något mer flöde än normalt uppkommer stora kostnader för att skydda och reparera skador av onormala flöden. Hittills har samhället accepterat dessa kostnader, men någonstans går gränsen för vad som är lönsamt.

Det är här länderna i Syd har insett att det ligger stort värde i att omgående utveckla metoderna för att ta in värdet av naturens tjänster, ekosystemtjänsterna, så snabbt som möjligt i utformning av politik och beslutsunderlag. Dessa länder har en rikare biologisk mångfald, mer oexploaterade naturresurser och miljontals medborgare som idag lever direkt av vad naturen levererar och som omedelbart skulle kastas in i en ohållbar situation om deras möjligheter att hämta mat, vatten, naturläkemedel direkt från fungerande ekosystem försvann. Att utforma samhällssystemet med hänsyn till värdet av ekosystemtjänsterna, att leva än mer i harmoni med naturen, ger dessa länder ett bra utgångsläge för att vidareutveckla ekonomin, fatta investeringsbeslut och konkurrera på världsmarknaden.

Kostnadsfri kostnadssparande rapport

Initiativet till TEEB-studien togs vid G8+5, miljöministermötet under det tyska EU-ordförandeskapet våren 2007. Idén var att göra en parallell studie till *Stern-rapporten* som redovisade hur mycket det skulle kosta att skjuta upp klimatåtgärderna. Tyskland, EU-kommissionen, Storbritannien, Norge, Holland, Belgien, Japan och Sverige har finansierat studien med ett mycket starkt intresse för resultaten och deras tillämpning. Arbetet har skett under ledning av UNEP och många forskare från flertalet länder, däribland Sverige genom Stockholm Resilience Center, har medverkat.

Reslutat av TEEB är öppet och fritt för alla att använda. Den som vill läsa hela det vetenskapliga underlaget med värdefulla inledande kommentarer och förklaringar rekommenderas att köpa den 400-sidiga publikationen *The Economics of Ecosystems and Biodiversity, Ecological and Economic Foundations*, Earthscan, ISBN 978-1-84971-212-5.

Tillgängligt på webben finns de fristående komprimerade rapporter som tagits fram för olika intressegrupper. Rapporterna är tydliga och ger metoder för hur politiker, företagare, lokalpolitiker, allmänhet kan resonera och värdera inför olika överväganden och beslut.

www.teebweb.org

Övriga länder, inklusive Sverige, bör nu i enlighet med besluten i Nagoya göra motsvarande ansträngningar att identifiera vägar framåt för att integrera TEEB-resultaten i sin ekonomi. Att avvakta leder enbart till att stora omställningskostnader för samhället skjuts över på kommande generationer. Privata företag missar goda affärsmöjligheter och företag löper även risken att de ekosystemtjänster som idag utgör grunden för en verksamhet eroderas och försvinner.

ARBETET HAR BÖRJAT

Länderna som deltog i partsmötet ska nu genomföra besluten men det inte nödvändigt att invänta regeringsbeslut för att delar av besluten i Nagoya ska förverkligas. Redan i januari 2011 hölls t.ex. två internationella möten, initierade dels av CBD-sekretariatet, dels av ICLEI (International Council for Local Environmental Initiatives, www.iclei.org) för att påskynda genomförandet av beslutet om *Plan of Action on Subnational Governments, Cities and Other Local Authorities for Biodiversity*. Här vidareutvecklas

det pågående samarbetet mellan ett antal större städer i världen där ledande beslutsfattare identifierat resultaten i TEEB-studien som centrala för städernas fortlevnad.

Den urbana miljön med dess olika typer av ekosystem är och kommer att vara den miljö där merparten av mänskligheten lever. För att erhålla och vidmakthålla de ekosystemtjänster som utvecklats i staden och för att se fördelar med ett hållbart nyttjande ur ett ekonomiskt perspektiv kommer bland annat URBIS, the *Urban Biosphere Network*, som är ett gemensamt initiativ mellan UNESCO och Stockholm Resilience Centre, att länka vetenskap med policy för att stärka förvaltningen av urbana landskap. Professor Thomas Elmqvist leder arbetet och har utarbetat en modell för hur städer kan välja att arbeta för att uppfylla både den planen för städer och delar av hela den strategiska planen för CBD.

DEPARTEMENTSRADET ÅSA NORRMAN, LEDDE DEN 20 MAN STARKA TJÄNSTEMANNADELEGATIONEN I NAGOYA. HON ARBETAR SEDAN ÅRSSKIFTET MED KONSULT- OCH RÅDGIVINGSVERKSAMHET

”Att avvakta leder enbart till att stora omställningskostnader för samhället skjuts över på kommande generationer”

Etik, moral eller goda affärer?

Vem bär egentligen ansvaret för att stoppa förlusten av biologisk mångfald? Bör företagen agera på egen hand eller ska de avvakta statliga regleringar? Är det konsumenternas efterfrågan eller kanske olika finansiärers krav som kommer att styra företagets agerande? Oavsett hur den frågan besvaras så finns det affärsnytta i att hålla koll på biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Och för att lyckas finns det hjälp att få.

Ekosystemtjänstanalys är en metodik som underlättar för företag att identifiera risker och affärsmöjligheter utifrån vilka ekosystemtjänster företaget är beroende av eller påverkar. Risker kan vara av olika slag – råvaror eller insatsvaror till produktionen försämras, förädlas eller till och med försvinner; stärkt lagstiftning; opinioner som svänger eller nya krav från finansiärer. Dessa förändringar medför samtidigt affärsmöjligheter. De företag som är snabba att anpassa sig till de nya omständigheterna kan ta marknadsandelar; de kan utveckla produkter för spirande marknader och de kan även påverka lagstiftningen och vinna konkurrensfördelar.

Förlusten av biologisk mångfald och förstörelsen av ekosystem uppgår idag till ett värde mellan 15 och 35 biljoner kronor årligen, enligt TEEB-rapporten. Trots det svarade bara 27 procent av 1 100 tillfrågade

verkställande direktörer från hela världen att de är bekymrade över förlusten av biologisk mångfald.

Ekosystemtjänstanalysen för företag heter från början *Ecosystem Services Review* (ESR) och är baserad på resultaten från FN-studien *Millennium Ecosystem Assessment* (MA). MA studerade förmågan hos världens ekosystem att producera ekosystemtjänster och fann att den minskade hos 60 procent av de studerade ekosystemen. ESR-metodiken togs fram i ett samarbete mellan World Resources Institute, World Business Council for Sustainable Development och Meridian Institute, samt fem pilotföretag.

Ett av de företag som var med och testade metodiken är svenska Eka Chemicals, ett dotterbolag till AkzoNobel. De använde ekosystemtjänstanalys på kundernas massa- och pappersbruk i Kina och Indonesien för att se över sin vattenförsörjning och skogsavverkning.

Att koll på ekosystemen innebär affärsnytta utesluter inte att företag faktiskt också kan drivas utifrån en önskan om att göra gott i alla led – för att det känns rätt, för att vi alla lever av vår samverkan med planeten. Patagonia är ett känt exempel på ett företag, drivet av en eldsjäl, där ”bottom line” inte bara räknas i kronor och ören.

LOUISE HÄRD AF SEGERSTAD, ALBAECO

”Förlusten av biologisk mångfald och förstörelsen av ekosystem uppgår idag till ett värde mellan 15 och 35 biljoner kronor årligen”

ESR

Hela metodiken bakom Ecosystem Services Review finns fritt tillgänglig på <http://www.wri.org/project/ecosystem-services-review/>

Tuffa mål om vardagslandskapet

Hållbart nyttjande får inte leda till långsiktig minskning av biologisk mångfald. Är vi redo att infria de nya utmaningarna?

Nu är bågen spänd, och det handlar om att jobba hårt. Det krävs nödvändiga politiska beslut, tillräckliga resurser, attitydförändringar, ökad kunskap och medvetande om problemen och utmaningen vi står inför.

KOPPLING TILL EKOSYSTEMTJÄNSTER

I besluten från Nagoya ingår den strategiska planen för CBD. Den innehåller ett utvecklat mål¹ jämfört det som gällde till 2010, som tydligare kopplar bevarandet av biologisk mångfald med ekosystemens förmåga att tillhandahålla ekosystemtjänster. Planen omfattar även 20 targets (mål) som tillsammans – om och när de nås – ska säkerställa att det överordnade målet uppnås. Några mål är mer konkreta än andra, och har en tydlig koppling till naturvården. Andra mål berör främst olika näringar.

SVÅRT ATT FÖLJA UPP

Mål 5 säger² att "till 2020 är hastigheten beträffande förlust av naturliga livsmiljöer, inklusive skogar, åtminstone halverad och där så är möjligt nere till nära noll, och försämringen av kvaliteten och fragmenteringen har minskat i betydande grad". Självklart ett mycket tufft mål, som också blir svårt att följa upp på grund av avsaknad av tydliga referensdata.

17% AV LAND OCH 10% I HAV

Mål 11: "Till 2020 är minst 17 % av ytan av land och sötvatten skyddad, liksom minst 10 % av kust- och marina områden, och då särskilt områden av specifik betydelse för biologisk mångfald och ekosystemtjänster...". Målet tar också upp vikten av att områden ska vara ekologiskt representativa, sammanknutna i nätverk och integreras med omgivande vardagslandskap och kustområden. Målet framhåller också vikten av en ändamålsenlig förvaltning. Skyddade områden har vi gjort i Europa i drygt 100 år, så detta verktyg är ingalunda nytt. Det relativt nya är kopplingen till hela

landskapet, och de nya former för områdesskydd som växt fram globalt de senaste decennierna. Hur kan/bör dessa räknas in i statistiken? Vad är egentligen ett skyddat område? Även detta mål är tufft. Många hävdar att vi har långt till 17%, men enligt officiell statistik om Natura 2000 omfattar detta nätverk idag 18 % av EU:s landyta³. Så kan EU slå sig till ro med att, åtminstone "landdelen" är i mål? Knappast! Det handlar också om att förvalta områdena på ett ändamålsenligt sätt. Målet med art- och habitatdirektivet, dvs. gynnsam bevarandestatus för förtecknade arter och naturtyper, är ingalunda uppnått⁴.

UTMANINGAR FÖR AREELLA NÄRINGER

Flera mål adresserar den stora utmaningen hur vi nyttjar det brukade landskapet. Vi talar om areella näringar som jord- och skogsbruk, fiske men även bebyggelse, infrastruktur och energiförsörjning. Mål 7 säger: "...2020 bedrivs jord- och skogsbruk och fiske, i berörda områden, på ett hållbart sätt så att bevarande av biologisk mångfald säkerställs". Det bör noteras att CBD:s definition av hållbart nyttjande (artikel 2) lyder "...på ett sätt och i en utsträckning som inte leder till långsiktig minskning av biologisk mångfald...". Hur ska detta nås? Och hur tar de berörda näringarna upp bollen?

SAMVERKAN ÄR LÖSNINGEN

Detta var ett nedslag i några av de mål beslutade av partsmötet, dvs. företrädare för världens regeringar utom USA (som inte har ratificerat CBD). Ambitiöst, ja. Realistiskt, kanske. Men nu har vi chansen att göra något bra. En viktig fråga är: hur ska dessa mål från Nagoya inkorporeras i vårt svenska miljömålssystem? Det grannar den parlamentariska miljömålsberedningen förhoppningsvis vidare på.

ArtDatabanken är redo att bidra till förverkligandet av Nagoya-åtagandet, utifrån vår kunskap och våra data. Vi är beredda att stödja olika aktörer, såväl inom offentlig och ideell naturvård som aktörer inom näringsliv och bland markägare och brukare. Endast tillsammans klarar vi denna utmaning!

JAN TERSTAD
CHEF PROGRAM NATURTYPER
ARTDATABANKEN SLU

"...take effective and urgent action to halt the loss of biodiversity in order to ensure that by 2020 ecosystems are resilient and continue to provide essential services, thereby securing the planet's variety of life, and contributing to human well-being, and poverty eradication...."

Det överordnade uppdraget i strategiska planen som ingick i besluten om CBD i Nagoya (www.biodiv.org, se beslut X/2) (se artikel av Lars Berg på sidan 10–11).

Jan Terstad.

¹ se högerspalt

² Artikelförfattarens egen översättning av targets

³ (ec.europa.eu/environment/nature)

⁴ (se rapport: www.artdata.slu.se/publikationer/rapporter.asp)

Skogslandskap i förändring

”om det skogslandskap vi har skapat
och det skogslandskap vi vill skapa.”

I år är det skogens år. I Sverige är skogen ständigt närvarande och formar vår omgivning, på promenaden, genom tågfönstret, i våra trähus. Årets konferens kommer att handla om det skogslandskap vi har skapat och det skogslandskap vi vill skapa. Utgångspunkten är alla de arter som lever i och av skogen, men vi vill ge en bredare bild av skogen som arena. Vad är ett hållbart skogsbruk? Vad kräver den biologiska mångfalden? Vilket ansvar har enskilda, företag och organisationer för hur skogslandskapet kommer att se ut om 40 år?

Flora- och faunavård är ett tillfälle att mötas och utbyta erfarenheter, vare sig du är skogsbrukare, biolog eller politiker. Vi är alla naturvårdare och påverkar vår framtid. Jag hoppas på en fruktsam dialog och att vi kan ta ett steg vidare.

JOHAN BODEGÅRD

Flora- och faunavård 2011
Vägar framåt - skogslandskap i förändring
Uppsala 4 maj 2011.

Anmälan: www.slu.se/flofa

Vem ska få naturvårdspriset?
Nominera via hemsidan
före 31 mars!

Bli guldkund!

Passa på att bli prenumerant på Nationalnyckeln skinnutgåva i vår, därefter är det endast klotutgåvan som gäller!

Sista chansen att bli ny prenumerant på den exklusiva renskinnsbandet är den 31 maj 2011.

Beställ nu på nationalnyckeln.se!

NATIONALNYCKELN
TILL SVERIGES FLORA OCH FAUNA

ArtDatabanken arbetar med kunskapen om den biologiska mångfalden i Sverige. I arbetsuppgifterna ingår att insamla, utvärdera och lagra information om Sveriges arter, bedöma graden och typen av hot och sammanställa rödlistan för Sverige. Inom Svenska artprojektet sker en speciell satsning på inventering, taxonomisk forskning och det populärvetenskapliga bokverket Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Vi finns liksom CBM i Naturicumhuset på SLU i Ultuna.

Kontakt: ArtDatabanken, SLU

Box 7007, 750 07 Uppsala

artdatabanken@slu.se

www.artdata.slu.se

www.nationalnyckeln.se

www.artportalen.se

Fokus på traditioner

Under höstens partsmöte inom mångfaldskonventionen (CBD) togs flera beslut som markerar att man uppfattar lokal och traditionell kunskap som viktiga för att uppnå bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald.

Under sensommaren 2009 arrangerade SwedBio och Naptek tillsammans med Sametinget ett förmöte i Uppsala för urfolksnätverket International Indigenous Forum on Biodiversity (IIFB). Därmed fick tio urfolksrepresentanter från världens alla hörn möjlighet att prata ihop sig inför arbetsgruppsmötet för 8j som skapade underlag till de beslut som fattades av partsmötet i Nagoya. Man fick också diskutera med representanter för svenska regeringskansliet och EU. Detta var första gången i CBD:s historia som man gavs denna möjlighet.

De flesta länder tar i produktion eller naturvård inte hänsyn till traditionell kunskap och sedvanebruk hos olika lokalsamhällen, eller frågan om dessa kan bidra till bevarad biologisk mångfald.

Ett resultat av höstens partsmöte i Nagoya är att man efter åtta års arbete antog "Tkarihwaié:ri – etisk uppförandekod för att säkerställa respekt för urfolks och lokalsamhällens kulturella och immateriella arv relevanta för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald". Ordet *Tkarihwaié:ri* betyder "den rätta vägen" på mohawk, det lokala indianspråket utanför Montreal, där CBD-sekretariatet ligger. Målet är att skapa en modell för frivilliga riktlinjer för dialog med ursprungs- och lokalsamhällen i samband med exempelvis forskning eller exploatering. Detta är ett dokument som Sverige och EU aktivt har arbetat för att få till stånd, ett arbete som tydligt gav frukt.

ARBETSPROGRAMMET STÄRKS

På Mångfaldskonventionens femte partsmöte i Nairobi 2000 antogs ett särskilt arbetsprogram för nationell implementering av artikel 8j inom CBD, och i Nagoya antogs ett kompletterande arbetsprogram för perioden 2010–2020. Detta ger tydligare fokus på hållbart sedvanebruk av biologisk mångfald (jfr. CBD, artikel 10c), men innehåller samtidigt en förmaning att nationella parter hittills har varit dåliga på att inkludera lokalsamhällen och deras kunskap i arbetet med biologisk mångfald.

Redan från början av CBD poängterades att traditionell kunskap och urfolks- och lokalsamhällen var en av de viktiga övergripande frågorna inom konventionen. Det reviderade arbetsprogrammet efterfrågar även fördjupade dialoger om det tvärssektoriella arbetet

med andra delar av konventionen på de kommande arbetsgruppsmötena för artikel 8j. Nästa arbetsgruppsmöte kommer därför att inkludera frågor rörande skötsel av ekosystem, ekosystemtjänster och skyddade områden. Beslutet om dialoger är en markering att varken nationella parter eller övriga CBD-arbetsgrupper har beaktat dessa frågor tillräckligt.

NYA INDIKATORER

Intressant nog markerade man på COP10 även vikten av hävdgynnad biodiversitet genom beslut av nya så kallade indikatorer. Man har tidigare lyft fram indikatorer som kopplar till traditionell kunskap såsom språklig diversitet och antalet talare av olika urfolkspråk. Dessa kan tillsammans med andra indikatorer visa på kopplingen mellan traditionell kunskap och biologisk mångfald.

På mötet i Nagoya antogs två nya indikatorer – dels om förändringar i traditionell markanvändning och rättigheter till marknyttjande, dels trender för traditionella yrken med koppling till biologisk mångfald. Man poängterade även vikten av att ha en nationell fokuspunkt (ungefär kontaktorganisation) för frågor rörande traditionell kunskap.

REPATRIERING – ÅTERFÖRANDE

En internationellt mycket inflammerad fråga handlar om repatriering. Det handlar exempelvis om återbördande av kranier eller heliga föremål tagna i samband med vetenskapliga expeditioner. Västerländska museer och universitet vill ha kvar dessa föremål i sina samlingar, medan folk i andra länder (eller samerna i Sverige) vill ha dem tillbaka. Frågan handlar mycket om att visa respekt för andra kulturer. En form av repatriering som har kommit i skymundan handlar om kunskapsåterföring och revitalisering av traditionella lokala kunskapssystem för att motverka den kulturella erosion som har skett under främst det senaste århundradet. Det nya arbetsprogrammet markerar också vikten av informationsrepatriering. Det är dock inte bara det västerländska samhället som behöver återupptäcka sin kultur och återfinna sin natursyn.

HÅKAN TUNÓN, NAPTEK/CBM

Foto: Håkan Tunón

Nu är panelen verklighet

Det har länge stått klart att mångfaldskonventionen behöver bättre vetenskapligt stöd i sitt arbete. Frågan togs upp redan i Biodiverse nr 4 2006. I Nagoya nådde man ända fram och gav sitt stöd till ett nytt organ, IPBES, med IPCC som förebild.

Behovet av vetenskaplig rådgivning för det internationella samarbetet kring biologisk mångfald har blivit allt mer uttalat. CBD fick från början ett särskilt organ för vetenskaplig, teknisk och teknologisk rådgivning, SBSTTA. Här skulle viktigare frågor diskuteras utifrån framför allt vetenskapliga och tekniska perspektiv innan de togs upp för beslut i partskonferenserna.

Behov av vetenskaplig rådgivning finns också nationellt. Efter Sveriges anslutning till CBD bildades 1994 *Vetenskapliga rådet för biologisk mångfald*. I praktiken har två uppgifter kommit att betonas särskilt, nämligen att företräda Sverige i SBSTTA och att skapa en bro mellan forskning och förvaltning i frågor relaterade till biologisk mångfald.

OTILLRÄCKLIGT RÅDGIVNINGSGRAN

SBSTTA blev aldrig det forum för vetenskapliga diskussioner som man från svensk sida hoppats på. Sverige blev det enda land som i huvudsak representerades av forskare. Redan från början kom politiska aspekter att få stor tyngd och detta blev allt mer uttalat med tiden. SBSTTA blev i mångt och mycket ett slags förberedande kommitté till COP. Denna utveckling uppmärksammades tidigt, men propåer om att ge ökad tyngd åt vetenskapliga aspekter vann inte gehör. Den politiska viljan saknades.

I diskussionen om SBSTTA:s roll gjordes ofta jämförelser med UNFCCC och IPCC. IPCC sågs av många som ett föredöme genom sin vetenskapliga kompetens, sin representativitet och sitt oberoende.

ETT NYTT ORGAN BILDAS

Efter hand framstod det som allt mer uppenbart att någon form av vetenskaplig rådgivning till CBD behövdes vid sidan av SBSTTA. Därför startade 2005 den globala konsultativa förhandlingsprocessen IMoSEB, med syfte att utveckla formerna för en sådan rådgivning. Efter tre års arbete presenterades ett antal principförlägg som grund för en fortsatt utredning under ledning av UNEP, med syfte att få till stånd IPBES.

IPBES-förhandlingarna genomfördes i tre steg med mellanliggande rapporteringar i olika internationella fora. Vid det tredje mötet i Korea enades världens länder om att IPBES skulle etableras. Efter att COP10

i Nagoya ställt sig bakom resultatet av mötet i Korea gjorde FN:s generalförsamling detsamma och beslutade i december 2010 att inrätta IPBES med UNEP som huvudansvarig.

FRÄMJAR FORSKNINGEN

IPBES kommer att likna IPCC i fråga om organisation och arbetssätt. Vetenskaplig kvalitet och trovärdighet, oberoende, relevans och bred delaktighet i arbetet blir viktiga ledstjärnor. En huvuduppgift blir att sammanställa och utvärdera vetenskapliga data om status och trender för biologisk mångfald och ekosystemtjänster – på olika nivåer och med olika inriktning – liksom att analysera tänkbara politiska åtgärder för att förbättra dagens på de flesta håll otillfredsställande situation.

IPBES kommer inte bara att främja syntetisering, utvärdering och användning av forskningsresultat relaterade till biologisk mångfald utan sannolikt även forskningen som sådan. Sverige har många institutioner och enskilda forskare som kommer att kunna ge värdefulla bidrag till arbetet inom IPBES. Omvänt kommer IPBES att öka möjligheterna för svenska forskningsresultat att nå ut och bidra till det globala arbetet för slå vakt om biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Mycket återstår att göra innan IPBES blir operativt. En huvudfråga är hur sekretariatet ska organiseras. Mycket talar för att det blir decentraliserat med olika funktioner i olika länder. En annan viktig fråga är hur forskare och andra experter ska involveras i arbetet. Sannolikt följer man här IPCC-modellen; allt oftare talas det nu om IPBES som en lillasyster till IPCC. En tredje fråga är ekonomi, beslutsformer och relation till andra internationella organ som CBD och SBSTTA.

PER WRAMNER, SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA
ORDFÖRANDE I VETENSKAPLIGA RÅDET FÖR
BIOLOGISK MÅNGFALD

Liten ordlista

CBD
Convention on Biological Diversity

SBSTTA
Subsidiary Body on Scientific, Technical and Technological Advice

COP
Conference of the Parties

UNFCCC
United Nations Framework Convention on Climate Change

IPCC
Intergovernmental Panel on Climate Change

IMoSEB
International Mechanism of Scientific Expertise on Biodiversity

UNEP
United Nations Environment Programme

IPBES
Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services

Vetenskapliga rådet för biologisk mångfald

Rådet är administrativt knutet till Naturvårdsverket men utses av och rapporterar till regeringen. Antalet ledamöter är för närvarande 13, de flesta aktiva forskare från universitet och högskolor inom olika relevanta ämnesområden. Rådets uppgift är att

- ✓ ge råd till regeringen i vetenskapliga frågor kring biologisk mångfald
- ✓ följa nationell och internationell forskning
- ✓ medverka i Sveriges arbete i CBD och andra internationella instrument.

Klimatet i förhandlingarna

Klimatet påverkar biologisk mångfald, men i vilken utsträckning beror delvis på oss själva. Vilka verktyg finns att tillgå för att styra utvecklingen internationellt?

Att ett förändrat klimat påverkar biologisk mångfald är nog alla medvetna om vid det här laget. Men att en rik biologisk mångfald har stor potential att möta klimateffekter är inte fullt lika vedertaget. Frågan om klimat och biologisk mångfald adresseras av såväl Mångfaldskonventionen (CBD) som Klimatkonventionen (UNFCCC). Ett tätt samarbete mellan konventionerna borde vara en självklarhet med tanke på potentialen för synergier, men faktum är att detta är en omdiskuterad fråga.

SAMARBETE MELLAN KONVENTIONERNA

Inför det 10:e partsmötet i Nagoya fanns två förslag till samarbeten där det ena handlade om hur CBD kan medverka till naturvårdshänsyn inom REDD+ (klimatkonventionens initiativ för att minska avskogning), och det andra handlade om samarbete på ett mer generellt plan.

Trots att CBD betonar vikten av att arbeta brett med alla berörda aktörer i ett helhetsperspektiv baserat på forskning och kunskap, så blev det under CBD-mötet i Nagoya många och långa förhandlingar om hur ett samarbete mellan konventionerna skulle se ut. Några parter var rädda för att klampa in på andra konventioners ansvarsområden. Andra parter poängterade vikten av att genomföra gemensamma

aktiviteter mellan konventionerna, medan en tredje grupp hade en mer försiktig attityd och betonade att gemensamma aktiviteter inte kunde beslutas av CBD. Istället förordades en mer undersökande inställning och att bjuda in till samtal mellan konventionerna.

Det parterna till sist kunde enas om var att CBD ska förmedla ett förslag till utveckling av gemensamma aktiviteter när det gäller CBD, UNFCCC och Öknspridningskonventionen (de tre Riokonventionerna). Idén om att utveckla gemensamma aktiviteter ska presenteras i Riokonventionernas samarbetsforum *Joint Liaison Group*. Partsmötet enades även om att hålla ett gemensamt möte inför Rio+20 där tänkbara gemensamma aktiviteter och samarbetsområden skickas till kommande partsmöten för respektive konventioner.

FÖRHANDLINGAR OM SAFE GUARDS

En annan het potatis var vilken roll CBD kan spela i arbetet med att utveckla olika naturvårdshänsyn (så kallade *safe guards*) inom REDD+. Många parter förespråkade att CBD bör ha en aktiv roll, medan andra påpekade att det är viktigt att respektera de olika konventionernas skilda mandat. Förhandlingarna resulterade i mycket försiktiga skrivningar, man beslutade att COP11 ska ta ställning till CBD:s råd när det gäller *safe guards* för biologisk mångfald.

Ett förändrat klimat kommer att flytta på trädgränser och förändra sammansättningen av skogens arter. Stabila, rika ekosystem har större chans att stå emot sådana förändringar.

Foto: Urban Emanuelsson

Vid klimattoppmötet i Cancún 2010 togs ett rambeslut om REDD+ som etablerade hörnstenarna för att utveckla denna mekanism, där innehållet i texten bygger på förhandlingarna i Köpenhamn 2009. Vid mötet i Cancún sökte EU även en tydlig referens till relevanta CBD-beslut från Nagoya men fick till slut ge sig på denna punkt. Anledningen var att många parter inte är tillräckligt väl koordinerade internt, och att det fanns en stor rädsla att i detta sena skede föra in ny text.

Beslutstexten från Cancúnmötet innebär att safe guards för bland annat biodiversitet och ursprungsbefolkningars rättigheter ska övervakas via nationella system, som dock inte formaliseras på samma sätt som rapportering av växthusgaser. Beslutet innebär fortsatta förhandlingar inom klimatkonventionens tekniska möte i juni 2011, som ska vägleda parternas uppföljning av safe guards för biologisk mångfald och ursprungsbefolkningens rättigheter. Den övriga beslutstexten är full av idéer och uppslag kring hur parter kan arbeta med biologisk mångfald och klimat i allt från övergripande strategier till vad man bör tänka på i enskilda fall, så som att välja lokala trädsorter vid skogsplantering. En viktig utgångspunkt är att erkänna att ekosystemen tydligt kan bidra till att möta och mota klimatförändringar, men även att ekologiska, ekonomiska och sociala synergier kan nås.

ARBETET I SVERIGE

Vad betyder då detta för oss i vårt nationella arbete? Beslutstexten är att se som en källa till inspiration och fakta – den saknar tydliga krav på specifika insatser och tidsangivelser för genomförandet. Men detta till trots är det tydligt att vi är på rätt väg i vårt nationella arbete med frågan, och vi behöver snarare fortsätta på den väg vi redan går än byta riktning. Vi bör utveckla arbetet med hållbart nyttjande i skenet av klimatförändringar, men även arbeta mer aktivt med restaurering.

Områdesskyddet ska fortgå och utökas, men det kan finnas behov av att omarbete skötselplaner för att säkerställa arternas och ekosystemens förmåga att bibehålla sin resiliens, särskilt i skenet av klimatförändringar. Vidare bör vi utveckla arbetet med att skapa konnektivitet i landskapet, bland annat för att stärka områdesskyddet, samt arbeta mer med restaurering av habitat och ekosystem.

När det gäller klimatanpassningsarbetet i stort finns potential att utveckla detta så att insatser för att minska klimatpåverkan inriktas på att stärka ekosystemen samtidigt som insatser görs rent generellt för att gynna biologisk mångfald.

ANKI WEIBULL, NATURVÄRDSVERKET

Ifrågasatt avloppsslam

Artikeln "Nyttiga avlopp" i Biodiverse nr 4 2010 har väckt reaktioner som speglar oro för giftigt avloppsslam och dessutom tvivel på att fosfor som global resurs är på upphällningen.

Artikeln refererar till Dana Cordells avhandling *The Story of Phosphorus. Sustainability implications of global phosphorus scarcity for food security* (Linköpings universitet 2010), som spår att fosfortoppen kommer att nås före år 2035. Men flera av Biodiverses läsare ifrågasätter att fosforbrist skulle vara ett nära förestående problem.

Slammets säkerhet står också i skottgluggen, en debatt som är inte ny på något sätt, men lika viktig eftersom den handlar om livsmedelssäkerhet. Enligt en läsare har en enhällig miljönämnd förbjudit all slamspridning i Lunds kommun.

I Skåne pågår en unik studie med världens längsta mätserier för avloppsslam på odlingsmark. Redan när försöken inleddes 1981 visste man att föroreningar i form av tungmetaller och organiska ämnen begränsade slammets användbarhet som åkergödning, men samtidigt att endast långsiktiga studier kan ge saklig vägledning. Studien är omfattande och konstaterar bland annat att halterna av koppar och kvicksilver ökade i marken under testperioden. Däremot kunde man inte finna förhöjda halter av någon av de studerade metallerna i skördade växtdelar. Man analyserade även 100 organiska ämnen i åkermarken och fann ingen skillnad mellan led med slam och utan slam.

Men det finns många källor till kunskap i frågan. Mest av allt visar debatten hur komplex hållbarhetsfrågan är när en åtgärd för att lösa ett problem (övergödning) genast kopplar till ett annat (säkra livsmedel).

OLOPH DEMKER, CBM

Läs mer

Per-Göran Andersson, 2009. *Slamspridning på åkermark. Fältförsök med kommunalt avloppsslam från Malmö och Lund under åren 1981–2008. Hushållningssällskapet Malmöhus.*

Illustration: Peter Nyberg

Snart vaknar bina...

... och en av deras viktigaste energikällor under tidig vår är blommande sälgar. Men det är inte bara då som sälgen öppnar sitt skaffer. Sin kanske största betydelse för biologisk mångfald får den när den blir gammal och trött och till slut faller omkull, något som alltför få sälgar hinner uppleva innan de tas bort. Då koloniserar den av långa rader av steklar, baggar, bin och svampar, insektsätande fåglar, lavar och fjärilar.

Många av dessa karaktärer finns kärleksfullt porträtterade i Bengt Ehnströms och Martin Holmers bok om sälgen där sidor av trädet visas upp som få har sett. Förutom en litterär biologisk excursion ger boken handfasta tips om hur man kan öka den biologiska mångfalden kring sälgen. Boken riktar sig till markägare och naturintresserade.

Sälg – livets viktigaste frukost

Bengt Ehnström & Martin Holmer

Finns i din bokhandel och internetbokhandeln

Ny
upplaga
i april!

Ny föreståndare på CBM

Tuija Hilding-Rydevik är sedan årsskiftet föreståndare för Centrum för biologisk mångfald. Tuija Hilding-Rydevik har en docentur vid KTH och kommer närmast från en forskartjänst vid institutionen för stad och land vid SLU. Föreståndarskapet på CBM är utformat som ett uppdragsförordnande på tre år.

CBM:s tidigare föreståndare Urban Emanuelsson, som haft tjänsten sedan CBM startades 1994, avgick för två år sedan för att ägna sig åt egen forskning. Sedan dess har ledningen för CBM skötts gemen-

samt av ett antal seniora medarbetare.

– Vi har fått ett tydligt uppdrag med specifika mål för forskningen. Det är det jag kommer arbeta för att nå under den närmaste treårsperioden, säger Tuija Hilding-Rydevik.

Foto: Oloph Demker

Folkkära lökar i bokform

Under åren 2000–2005 genomfördes en landsomfattande inventering av påsk- och pingstliljor av Programmet för odlad mångfald (POM). Resultatet sammanfattas i denna vackra bok, som också beskriver äldre sorter av narcisser som odlats i Sverige sedan 1849. I ord och vackra bilder berättas om narcissernas historia och karaktärer. Här finns bland annat en 20-i-topp-lista på de mest populära sorterna och många personliga berättelser om gamla lökar, ett värdefullt stycke kulturhistoria.

Narcisser – folkkära lökar

Karin Persson & Eva Jansson

Programmet för odlad mångfald/CBM

MÅNGFALDSKONFERENSEN 2011

Bioenergi och biologisk mångfald

4–5 oktober, Örebro slott

Anmälan öppnar i maj

Kalendarium

2011 – FN:s internationella år för skogen
www.naturesar.se

13 april
Sälgekskurs med Bengt Ehnström, Uppsala

21–25 augusti
Konferens om infrastruktur och ekologi, Seattle
www.iene.info

4–5 oktober
Mångfaldskonferensen 2011 i Örebro, Tema: bioenergi & biologisk mångfald

Nästa Biodiverse utkommer i juni 2011
Prenumerera gratis inom Sverige! biodiverse@slu.se
Läs på nätet: www.cbm.slu.se/biodiverse